

Lovforslag spiller hasard

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

For uberegnelige til at kunne forsikres. Sådan kunne undertitlen til et af justitsministeren netop fremsat lovforslag om »juridisk rådgivning« lyde.

Lovforslaget ser med sine 6 paragraffer ganske uskyldigt ud, men rummer en myriade af afgrænsningsvanskeligheder, overflødig regulering og spilloen hasard med personer og virksomheder, der har behov for juridisk rådgivning.

I januar måned i år sendte Justitsministeriet et udkast til lovforslaget i høring, og trods en række kritiske høringssvar, har man valgt at fremsætte forslaget i en næsten uændret skikkelse.

Formålet med lovforslaget er i sin grundsubstans klar: den såkaldte vinkelskriverlov rummer i dag et forbud mod at reklamere med juridisk rådgivning, medmindre man er advokat eller tilhører et af de undtagne erhverv, herunder erhvervet som statsautoriseret revisor. Med afsæt i regeringens vækstplan »vækst med vilje« og »vækst, velfærd, fornyelse II«, hvorefter det er regeringens målsætning at »konkurrencen i Danmark skal være på niveau med de bedste lande i OECD, hvilket bl.a. skal sikres ved, at antallet af markeder med konkurrenceproblemer halveres inden 2010«, foreslås en afskaffelse af dette reklameringsforbud. På den måde vil det blive lovligt for enhver at reklamere med ydelse af juridisk rådgivning – en ydelse det hele tiden har været tilladt at levere. Forslaget om at afskaffe dette reklameringsforbud er for en overfladisk betragtning såvel fornuftigt som - teoretisk set - konkurrencefremmende.

Antageligt i et ønske om at sikre kunderne og ud fra en bekymring om, hvad et potentielt frit marked for enhver, der ønsker at yde juridisk rådgivning, kunne medføre af skader, har man så valgt at supplere ophævelsen af reklameringsforbuddet med en regulering af ydelsen af den juridiske rådgivning. Og dette sidste er både bemærkelsesværdigt og mindre vellykket.

For det første kunne man have taget udgangspunkt i en vurdering af, om der i dag – på trods af vinkelskriverlovens potentielt konkurrencehæmmende effekt – skulle være konkurrence på markedet for juridiske ydelser. For det andet kunne man have vurderet om det overhovedet er muligt at regulere ud fra en ydelsesspecifik tilgang frem for en erhvervsspecifik og for det tredje, om den yderligere konkurrence, man måtte ønske at skabe, overhovedet har en sådan kvalitet, at der er noget behov for den.

Ser man på markedet for juridisk rådgivning i dag, er det naturligvis primært advokater, der yder denne. I forhold til erhvervsvirksomheder er det herefter statsautoriserede og registrerede revisorer, og i forhold til såvel erhvervsvirksomheder som privatpersoner kommer bankerne ind som en stor spiller på markedet. Hertil kan føjes fagforeningers og A-kassers juridiske rådgivning og også offentlige myndigheder spiller en stor rolle. Herefter kommer den juridiske rådgivning, der ydes på mere specialiserede områder. Det kunne være forsikringsmæglere, patentagenter, ejendomsformidlere, arkitekter og ingeniører og i et mere begrænset omfang konsulenter af forskellig slags.

De fleste vil antageligt nikke genkendende til denne »aktørbeskrivelse« og kender man lidt til forholdene i de forskellige erhverv, vil man vide at konkurrencen fungerer i bedste velgående, således som reglerne er i dag. En patentagent må måske ikke reklamere med »juridisk rådgivning«, men gerne med »rådgivning om patentforhold«, hvilket for den indviede i meget vidt omfang er ganske præcist det samme. At det kun er den »indviede«, der er klar over dette, begrænser ikke på nogen måde konkurrencen. For enten er man klar over dette på forhånd, eller også opsøger man en patentagent, fordi man har opfundet noget, som man gerne vil have taget patent på. Man forventer som kunde i den forbindelse en fuldgod behandling, uanset om det kræver såvel teknisk som juridisk indsigt hos patentagenten. Går man til en forsikringsmægler vil man tilsvarende forvente rådgivning om alle relevante forhold, uanset om disse kan kaldes forsikringstekniske eller forsikringsretlige.

Meget kunne således tyde på, at vi ikke på markedet for juridisk rådgivning har »konkurrencemæssige problemer« i realiteten. At vi muligvis har det i formaliteten er ikke nødvendigvis noget godt grundlag at regelgive på.

Ser vi dernæst på, hvad det er, der skal være omfattet af den foreslåede lov er det »enhver, der i erhvervsmæssigt øjemed driver virksomhed med rådgivning af overvejende juridisk karakter«. Det er ikke med denne formulering helt indlysende om loven retter sig mod personer, der driver en virksomhed, der overvejende yder rådgivning af juridisk karakter – altså med hovedvægten på, hvad den pågældende virksomhed normalt beskæftiger sig med, eller om det afgørende er, om den enkelte ydelse overvejende består af juridisk rådgivning, uanset hvad virksomheden normalt beskæftiger sig med. Heller ikke bemærkningerne til loven er lysende klare på dette punkt. I relation til fagforeninger hedder det således, at de skal holdes uden for loven fordi deres rådgivning ikke er erhvervsmæssig og fordi »juridisk rådgivning i denne sammenhæng oftest vil være et accessorisk led i den almindelige medlemsbetjening om forhold, der i bred forstand har sammenhæng med foreningens formål«. Men i relation til f.eks. ejendomsformidlere og revisorer henviser bemærkningerne til, at man må foretage en analyse af den enkelte rådgivningsydelse for at se om den i hovedsagen har været juridisk eller i hovedsagen haft anden karakter.

På trods af denne uklarhed synes bemærkningerne dog mest at være præget af en ydelsestilgang i stedet for en erhvervstilgang. Og det er her problemerne med at lave en fælles regulering opstår. Det er således ministeriets tanke, at man på tværs af f.eks. følgende områder: en ansat advokat i en erhvervsvirksomhed, en statsautoriseret revisor, en ejendomsformidler, en marketingskonsulent, en arkitekt, en person, der har en afsluttet 10. klasses eksamen som uddannelsesmæssigt fundament og en medicinsk uddannet patentagent, skal lave et fælles regelsæt for hvorledes man bør rådgive indenfor det juridiske område.

Hvis de samme personer yder økonomisk rådgivning, er der ingen planer om at lave en fælles lov, og heller ikke hvis de yder organisatorisk eller markedsføringsmæssig bistand. Hvorfor det netop skulle være en ydelse, der primært rummer henvisning til juridiske bestemmelser, der er behov for at regulere, får vi intet at vide om noget steds. Vi får heller ikke del i eventuelle overvejelser over, hvad man egentlig kan forvente som forbruger, når man går til f.eks. en forsikringsmægler, sin bankrådgiver eller sin advokat i relation til juridisk rådgivning, herunder den pågældendes evne til at overskue al relevant jura og hvilke krav den pågældende skal opfylde i relation til viden om netop den del af juraen, rådgivningen vedrører.

Kan man således med rimelighed forvente at a) en advokat, b) en patentagent, c) en tidligere skolelærer, der nu yder »juridisk rådgivning« hjemme fra sin spisestue og d) en statsautoriseret revisor med speciale i skatterådgivning, har samme kendskab til en i Folketinget netop foreslået skatteretlig regel, eller til en ny ligningspraksis? Næppe – og det bør man heller ikke forvente! Den fornødne spredning i viden (specialisering) bevirker netop, at man bør kunne henvende sig der, hvor den relevante viden findes og betale for den.

I erstatningsretlig domspraksis har man en righoldig samling af afgørelser om juridisk rådgivning. I altovervejende grad berører denne praksis advokater, revisorer, ejendomsformidlere, banker og sparekasser og fagforeninger. Det er et fælles træk ved afgørelserne, at der påhviler dem alle (altså også fagforeningerne!) et »professionelt ansvar«,

der indebærer strenge krav om at følge det pågældende erhvervs »god skik-regler« og såfremt der ikke findes sådanne, da at agere i overensstemmelse med det, det domstolen ud fra en konkret vurdering – og ofte med støtte i et responsum fra det relevante erhverv – mener man kan kræve. Det er klart, at en række krav til tilvejebringelse af rådgivningsfundamentet og til at forklare reglerne og mulighederne på den konkrete kundes niveau, er fælles. Men det er lige så klart, at der er en række velbegrundede faglige forskelle.

Man kunne i forlængelse heraf mene, at det så ville være udmærket at lave fælles retningslinier, for det, der vitterligt er fælles, men her støder man på det problem, at loven slet ikke skal omfatte de områder, hvor der primært ydes juridisk rådgivning. Således er såvel advokatsektoren som hele finanssektoren undtaget, ligesom fagforeninger, som nævnt, tænkes holdt udenfor. Den juridiske rådgivning, der ydes accessorisk til ikke-juridske ydelser skal endvidere holdes ude og endelig nævnes offentlige myndigheders rådgivning slet ikke. Ud fra et løst slag på tasken vil vel omkring 85 % af al juridisk rådgivning falde udenfor loven, og derfor reguleres af andre regler og kutymen og behandles i andre fora.

Tilbage er de resterende 15 %, som for nogles vedkommende vil være charlataner og barfodsrådgivere og for andres vedkommende højt uddannede specialister, der arbejder i et gennemreguleret erhverv, men som konkret yder en rådgivning, der falder indenfor loven. Her siges det i bemærkningerne, at i det omfang de sidstnævnte allerede måtte være undergivet regler om god skik, herunder etiske regler, da erstattes disse af reglerne i lovforslaget. Dette på trods af at ingen af de personer i arbejdsgruppen eller i ministeriet, der har behandlet forslaget, har nogen form for dybere kendskab til de nævnte erhverv endsige til den baggrund, der er for de i dag gældende regelsæt.

Det er på den baggrund ikke underligt, at forsikringselskaberne siger, at det vil være meget dyrt at tegne forsikringer for denne helt uhomogene masses juridiske rådgivning. Og her fastholder man i lovforslaget – bortset fra at det nu er pakket ind i flere ord – at det er vigtigere at skabe uhindret adgang til »markedet« (hvad det så end måtte være for et) end at sikre at kunderne kan få dækket de økonomiske tab, de utvivlsomt vil komme til at lide.

Ser man endelig på indholdet af lovforslaget, rejser det en række – i bemærkningerne ganske ubesvarede - spørgsmål.

Der er f.eks. krav om, at »aftaler om juridisk rådgivning skal udarbejdes skriftligt«. Indebærer det, at en virksomheds faste eksterne revisor, der ringes op af virksomheden fordi den lige skal have afklaret hvor lang genoptagelsesfristen for skatteansættelser er, skal sige lige et øjeblik, udarbejde en skriftlig aftale, sende den til kunden til underskrift, og først når den er modtaget (4 dage senere) kan man genoptage telefonsamtalen om mulighederne for en genoptagelse?

Loven skulle endvidere omfatte rådgivning i bred forstand, herunder »vejledninger«. Hvem er der her, man skal indgå aftalen med?

Disciplinærnævnet for statsautoriserede og registrerede revisorer er kompetente til at behandle sager om revisorers erklæringsafgivelse, men ikke sager om rådgivning og assistance. Nævnspraksis slår imidlertid fast, at nævnet er kompetent til at behandle spørgsmål om rådgivning, der har relation til en erklæringsafgivelse (også selvom rådgivningen er det primære og erklæringsafgivelsen det accessoriske). Men sådan rådgivning vil også være omfattet af forslaget og dermed undergivet Forbrugerombudsmandens tilsyn. En institution, der slet ikke er kompetent til at vurdere indholdet af revisorers faglige ydelser.

Der foreslås en inhabilitetsregel, hvorefter en rådgiver ikke må yde rådgivning»hvor rådgiveren selv eller dennes nærtstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald« Inspirationen hertil er angiveligt hentet i forvaltningsloven, der imidlertid handler om en helt, helt anden situation. Som forslaget ser ud, må en patentagent ikke yde juridisk rådgivning til sin kones firma, og en revisor må ikke yde skattemæssig assistance til sin mands virksomhed – hvorfor i alverden dog ikke det? I disse situationer er kunden (ægtefællen) jo fuldt ud klar over rådgiverens interesse og ønsker at netop denne, skal yde den fornødne rådgivning. Kun hvis rådgiveren skal handle udadtil i form af erklæringsafgivelse eller i form af at træffe afgørelser, er det af hensyn til omverdenen

nødvendigt at have habilitetsregler. Det forslagsstillerne har haft i tankerne, er naturligvis rådgivning, der ydes med en for kunden potentielt »skjult« dagsorden i form af særlige honorarer eller lignende, en problemstilling, der kendes fra f.eks. forsikringsmæglervirksomhed. Men det er jo kun en lille del af det område, loven skal dække.

Konklusionen er, at dette lovforslag ikke bør vedtages. Hvis man i forlængelse af ophævelsen af vinkelskriverloven ønsker at foretage en anden regulering, må man tænke sig helt anderledes grundigt om og under alle omstændigheder inddrage alle de erhverv, der kan blive berørt af forslaget i et egentligt udvalgsarbejde. Kun de har den fornødne viden til, at man kan undgå alle de eklatante mangler og uklarheder, dette forslag lider af!